

Kur'an'a Göre Peygamberleri İnkâr Sebepleri*

Abdullah NAMLI**

Özet: Kur'an'da Allah'ın bir tekliği demek olan tevhid inancı ile birlikte peygamberlere iman ve ahiret konuları da önemli yer tutar. Peygambere inanan onun tebliğ ettiklerine de inanır. Peygambere inanmayan o dinden olamaz. İnanmak istemeyenler hangi dönemde yaşarlarsa yaşasınlar birbirine benzer pek çok bahaneler üretmişlerdir. İnkârcıların kullandıkları argümanlar iki gurupta toplanabilir: İlki peygamberlik müessesesini hedef alan eleştiriler, diğeri de peygamberlerin şahsi, kişisel özelliklerine yapılan eleştirilerdir. Kur'an'da peygamberlere inanmayanların ileri sürdükleri bahaneler zikredilmiş, bunların geçerli mazeretler olmadıkları ortaya konarak reddedilmiştir.

Anahtar kelimeler: Din, Kur'an, İslam, nübüvvet, inkâr.

The reasons of denying prophets according to the Qur'an

Abstract: In the Qur'an, with the belief of unity of faith, which means oneness of god, believing prophets and belief of afterlife have taken important part as well. He who believes in the prophets also believes what they have notified him. He who does not believe in the Prophet does not believe in this religion. Those who do not want to believe have produced a number of similar terms that live in the different period in which they live. The arguments used by the disbelievers can be gathered in two groups: The first is the criticism that targets the prophetic institution, and the other is the criticism of the personal, personal characteristics of the prophets. The Qur'an mentions the terms of those who do not believe in the prophets and has rejected by showing that they are not valid excuses.

Keywords: Religion, Qur'an, Islam, prophethood, denial.

---

* Kur'an'da İstiğna (İnkârın Sebepleri) isimli yüksek lisans tezinden faydalanılarak üretilmiştir.

** Yunus Emre İmam Hatip Ortaokulu, Nevşehir, abdnamli@hotmail.com.

Giriş

Kur'an'da Allah'ın bir tekliği demek olan tevhid inancı ile birlikte peygamberlere iman ve ahiret konuları da önemli yer tutar. Kelamcılar imanın bu ilk üç esasına "*usulü selase*" adını vermişlerdir.

Nübüvvet, peygamberlik konusu kelâm ilminin sem'ıyyât kısmına girer. Bu konular sem', vahiy ve nakil yoluyla elde edilir. Sem'ıyyât, bir nakil ve tebliğ faaliyeti olan nübüvvet kurumu ile tanınmaktadır. Peygamberin Allah'tan aldığı vahiyler ve peygamberin kendisine dayandırılarak bizlere ulaştırılan bilgilerin tamamı bu kapsamdadır.

İslam dini hakikati itibariyle Hz. Peygamber'in nübüvveti üzerine inşa edilmiştir. Onun peygamberliği İslam'ı diğer dinlerden ayıran en önemli inanç esaslarından biridir.

İlk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem'le birlikte sayısını bilmediğimiz kadar peygamber Allah'ın dinini tebliğ etmek üzere insanlığa gönderilmişlerdir. Onlar tebliğleri esnasında pek çok sıkıntıya da göğüs germek zorunda kalmışlardır. İnkârcıların isnad, iftira tehdit ve fiilî saldırılarına maruz kalsalar bile görevlerini yerine getirmişlerdir.

Hz. Peygamber, Mekke'de peygamberliğini ilan ettiğinde müşrikler tarafından büyük tepki gösterilmiştir. Onu durdurabilmek ve peygamberliğine karşı çıkabilmek için müşrikler var güçlerini ortaya koymuşlar ve bir takım mesnetsiz bahanelere sarılmışlardır. Hem peygamberlik müessesesine hem de Hz. Peygambere karşı bazı ithamlarda bulunmuşlardır. İşte bu çalışmamızın konusu inkârcıların nübüvvetle ilgili olarak ileri sürdükleri argümanları Kur'an çerçevesi içerisinde değerlendirmektir.

PEYGAMBERLERİ İNKÂR SEBEPLERİ

Allah'ın varlığına ve bir tekliğine inanmakla beraber bazı guruplar O'nun peygamber göndermeyeceğine, peygamberlik müessesesinin imkânsızlığına inanmışlardır.

Nuh kavminin inkârcıları, içlerinden biri olan Hz. Nuh'un Allah tarafından peygamber olarak gönderilmesine şaşırılmışlardır.¹ İleri gelen kâfirler topluluğu Allah'ın peygamber göndermesinin imkânsızlığına inanarak: "*Bu (Nuh) tıpkı sizin gibi bir insandan başka bir şey değildir. Size üstün ve hâkim olmak isti-*

---

¹ Bkz. A'râf, 7/63.

yor. Eğer Allah peygamber göndermek isteseydi, *muhakkak melekleri gönderirdi*"² demişlerdir. Mekke müşrikleri de Nuh kavmi gibi peygamberliğin imkânsızlığına inandıklarından benzeri şeyler söylemişler³ ve Hz. Muhammed'e değişik itirazlarda bulunmuşlardır.

Cinler, insan ve cinlerin, Allah hakkında yalan söylemeyeceğine inanmışlardır. Onlar gerek kendi cinslerinin gerekse insanların haddi aşmış inkârcılarının tesiriyle Allah'ın hiçbir kimseyi peygamber olarak göndermeyeceğine inandıklarını -cinlerden bir kısmının Hz. Muhammed'e iman etmeleri vesilesiyle itiraf etmişlerdir.⁴

Kelâm âlimlerinin şiddetle eleştirdiği eski Yunan kültüründen etkilenen Ebû Bekir Zekeriyâ er-Râzî (841/926) ile eski Hint kültüründen etkilenen ve Berâhime diye isimlendirilen felsefî grup vahyin ve peygamberliğin imkanını reddetmişler ve bir takım fikirler ileri sürmüşlerdir. Onların görüşleri şöylece özetlenebilir: Akıl, Allah'ın insana verdiği en büyük nimettir. İnsan Rabbini, iyi-kötü vs. her şeyi onunla bilir. Şayet peygamber akli te'yîden gelmiş ise onun daveti akıl sahiplerini ilgilendirmez. Çünkü onlar akıl sahibi olmakla peşinen bu davet ve tekliften müstağnidirler. Yok eğer akla muhalif bir mesaj ile gelmiş ise zaten onun nübüvvetini kabul etmemek için bu sebep yeterlidir. Nitekim İslam peygamberi de akla aykırı çirkin bir din (!) getirmiştir. Mucize denilen şeylerin sihirci ve kâhinlerin yaptıklarından farkı yoktur. Nübüvvetle delil olamazlar. Kur'an da mucize değildir. O'nun benzeri getirilebilir... Peygamberlerin evrenin yaratılışı ile ilgili ileri sürdükleri bilgilere ihtiyaç yoktur. İnsan bunları bilimsel yollarla elde edebilir vs.⁵ İşte bu fikirlere karşı Müslüman mütefekkir ve kelâmcılar da vahyin imkanı ve nübüvvetin gerekliliğini akli delillerle ispatlama gayreti içerisinde olmuşlardır. Onların itiraz noktalarına odaklanarak her birine gerekli cevabı vermişlerdir.⁶

² Mü'minûn, 23/24.

³ Bkz. Sâd, 38/4; Kâf, 50/2.

⁴ Bkz. Cin, 72/7; Burada ayet, "Allah'ın ahirette ölüleri dirilteceğini sanmadıkları" manasını da ifade etmektedir. Bkz. Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, (İstanbul: Eser Neşriyat, 1979), VIII, 5403.

⁵ İlhan Kutluer, *Akıl ve İtikad*, (İstanbul: İz Yayıncılık, 1996), s.70-80.

⁶ Bkz. Ebû Mansûr Mâtürîdî, *Kitâbü't-Tevhîd*, haz. Fethullah Huleyf, (İstanbul: Mektebetü'l-İslamiyye, 1979), s.176-210; Ebû Bekir Muhammed Bâkîllânî, *et-Temhîd*, haz. Richard Yusuf Mc. Carty, (Beyrut: Mektebetü'ş-Şarkîyye, 1957), s.104-121; Neseî, Ebû'l-Maîn/Muîn, *Tebssiratü'l-Edille*, haz. Hüseyin Atay-Şaban Ali Düzgün, (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2003-2004), II, 1-7.

Nübüvvetin imkânı dışında inkârcılar peygamberliğin mahiyeti ve peygamberlerin şahıslarına yönelik eleştirilerde de bulunmuşlardır.

a) Risâletin mahiyetine yönelik ileri sürülen inkâr sebepleri:

Bu eleştiriler, peygamberin insan olmaması; peygamberin melek olması; peygambere verilenin kendilerine de verilmesi; peygamberlerin makam ve mevki sahiplerinden seçilmesi şeklinde sınıflandırılabilir.

1- Peygamberin insan olmaması gerektiği:

Peygamberler de birer insan oldukları için⁷ inkârcılar onları kendileriyle kıyaslamış, kendilerine vahiy gelmediğine göre diğer insanlara da vahiy gelemez zannetmişlerdir. Çünkü peygamberlerin de onlar gibi yiyecek ve suya ihtiyaçları oluyor, alış-veriş için veya başka amaçlarla çarşılarda dolaşıyorlardı.⁸ Onlara göre bir insanın peygamber olması akıl almaz bir işti. Bu yanlış fikirlerine göre Allah'ın mesajını etten ve kemikten yapılmış bir insan değil bir melek getirmeliydi. Peygamber öyle birisi olmalıydı ki yemeye içmeye muhtaç olmasın. Yine de eğer bir insan peygamber olacaksa, o zaman bu çok büyük biri olmalıydı ki alelâde insanlar ona mal, mülk, şöret vb. bakımlardan ulaşamalıydı.

Allah'ın bir insanı peygamber olarak göndermeyeceğine inanan Mekke müşrikleri Hz. Muhammed'i davasından vazgeçirmek için birçok değişik teklifte bulunmuşlar, Peygamberimiz de bunları kabul etmeyince acayip isteklerde bulunmaya başlamışlardı.

- Ey Muhammed, bizim sana sunduğumuz teklifleri kabul etmiyorsun, biliyorsun ki memleketimizde ekilecek arazimiz dardır, suyumuz azdır, hayatımız zordur. Rabbinden iste bizi daraltan dağlar kolay geçit versin, memleketimizi genişletsin. Şam ve Irak'ta olduğu gibi altımızdan ırmaklar akıtsın,⁹ atalarımızı diriltsin. Onlardan senin söylediklerinin yalan mı yoksa gerçek mi olduğunu soralım. Bize Kusay b. Kilâb peygamber olsun... Şayet istediklerimizi yaparsan biz de seni doğrularız ve senin makamının Allah tarafından olduğunu biliriz. Bu isteklerimizi yerine getiremiyorsan Rabbin seninle beraber gezen, senin söylediklerini tasdik eden, senin hakkında kendisine müracaat edebileceğimiz bir melek göndersin.¹⁰ Rabbin sana hazineler, altın, gümüş vs. versin,

⁷ Bkz. İbrahim, 14/11; Kehf, 18/110; Fussilet, 41/6.

⁸ Bkz. Furkân, 25/7; Mü'minûn, 23/33-34.

⁹ Bkz. İsrâ, 17/90-91.

¹⁰ Bkz. Furkân, 25/7-8.

bahçelerin sarayların olsun.¹¹ Halbuki sen çarşı-pazar dolaşıp geçimini temine çalışıyorsun. Bunları bari yap ki Allah katında fazilet ve konumunu öğrene- lim.¹² “Yahut iddia ettiğin gibi üzerimize gökten parçalar düşürmelisin veya Allah ve melekleri söylediklerinin doğruluğuna şahit getirmelisin”¹³, demişlerdir.

Mekke müşriklerince melekler Allah'ın kızları olarak kabul edildiğinden¹⁴ herhalde O'nun elçisi de en yakın kızları (!) olabilirdi.

Kur'an-ı Kerim müşriklerin nübüvvetle ilgili konuları Ehl-i Kitab'a sormalarını istemiştir. Çünkü onlar müşriklere akıl hocalığı yapıyorlardı. Bu sebeple; “Önceden gönderilen peygamberler de şüphesiz ki istisnasız yemek yerler, çarşı- da dolaşırlardı”¹⁵ buyrulmuştur.

Kur'an, “Allah, insan cinsinden peygamber göndermez, olsa olsa melek cinsin- den peygamber gönderirdi” şeklindeki iddiayı “Eğer peygamberi bir melek kılsaydık, elbette onu bir insan suretinde gönderirdik”¹⁶ “Eğer yeryüzünde yerleşip gezip dolaşan- lar melekler olsaydı, elbette onlara gökten peygamber olarak bir melek gönderirdik”¹⁷ ayetleri ile kökten reddetmiştir.

Kur'an'da pek çok defa zikredildiğine göre¹⁸ insanları peygamberlerden istigna ettiren sebeplerin başında onların insan olmaları gelmektedir. Halbuki hiçbir kimse Allah adına kendi kendine hükmedemez. Allah bildirmediğçe O'nun adına hüküm veremez.

Nübüvvetle ilgili bir diğer iddia da hasetten kaynaklanmaktadır. Sanki Allah'ı hesaba çekercesine inkârcıların; “Peygambere verileni bize de ver ki inana- lum” demeleridir. Burada peygamberin şahsı hedef alınıyor gibi görünmekteyse de aslında Allah'ın takdirine bir isyan sezinlenmektedir.

2- Peygamberlere verilenin kendilerine de verilmesi gerektiği:

Peygamberimizin büyük dedelerinden Hâşim ve onun ikiz kardeşi olan Abdüşşems arasında başlayıp yıllarca devam eden bir rekabet vardı. Bu sebeple

¹¹ Bkz. İsrâ, 17/91-93.

¹² Muhammed b. İshâk b. Yesâr, *Sîret İbn İshâk*, haz. Muhammed Hamidullah (Konya: Hayra Hizmet Vakfı, 1981), s.179.

¹³ İsrâ, 17/92.

¹⁴ Bkz. Sâffât, 37/150; Zuhruf, 43/19; Necm, 53/27.

¹⁵ Furkân, 25/20; bkz. Enbiyâ, 21/8; Mü'minûn, 23/32.

¹⁶ En'âm, 6/9.

¹⁷ İsrâ, 17/95.

¹⁸ Bkz. Hûd, 11/27-30; Mü'minûn, 23/24, 34, 42; Tegâbün, 64/9 vb.

müşrikler Peygamberimizi Haşimî soyunun peygamberi sayıyorlardı.¹⁹ Rekabetin gereği olarak da Hz. Muhammed'e verileni zımnen kabul etmekle beraber ona verilenin kendilerine de verilmesini, yoksa asla gönderilene iman etmeyeceklerini söylüyorlardı.²⁰

Rivayete göre Velîd b. Muğîre, Peygamberimize; "Nübüvvet hakikaten olsaydı ben, ona, senden daha layık olurum. Çünkü ben senden büyüğüm ve senden zenginim" demişti. Ebû Cehil de kendi kabilesi adına kendi şahsına peygamberlik verilmesini istemiştir.²¹

Peygambere verilenin kendilerine de verilmesini isteyenler birkaç kişi ile sınırlı kalmamıştır. Müşriklerin her biri veya ileri gelenlerin hepsi kendilerine peygamberlik verilmesini istemişlerdir.²² Nitekim bu arzularını gerçekleştirmek üzere Peygamberimizin vefatını müteakip bazı yalancı peygamberler (*mütenebbî*) türemiş ise de amaçlarına ulaşamamışlardır.²³

Aklına çok güvenen bazı filozoflar da bu işin formülünü bulmuşlar (!); muhayyile kuvveti son haddine ulaşmış olan insanı peygamber ilan etmişlerdir. Muhayyile kuvveti son haddine ulaşmış kişinin filozof olduğunu söylemeye gerek yoktur. Böylece Allah'ın iradesi bir tarafa bırakılıp Allah'ın peygamberlere verdiği şeyi filozoflar kendileri almaya kalkışmışlardır.

Özellikle bu filozoflardan İbn Seb'in (v.669/1270) ve görüşleri dikkat çekicidir. Yakışıklı, güzel giyinen, bir o kadar da mağrur ve kibirli, yüksekte atan, kendinden önce gelen ulemâ ve filozoflardan hepsine itiraz eden, hepsini tenkit edip, küçümseyen, Aristo ve Fârâbî dışındakilerin hepsine şarlatan ve gürültücü insanlar diyen İbn Seb'in hac ibadeti için Mekke'de bulunduğu sırada peygamberliğin çalışılarak kazanılır olduğuna dair olan felsefî fikre kapılarak, Harra dağında vahiy beklediği söylenilmektedir.²⁴

¹⁹ Bkz. İbn İshâk, *Sîret*, s.170.

²⁰ Bkz. En'âm, 6/124.

²¹ Yazır, *Hak Dini*, III, 2047.

²² Bkz. Müddessir, 74/52.

²³ Bu mütenebbîler; Müseylime, Esved-i Ansî, Tuleyhâ, Secah vb. dir. Bkz. Nuri Ünlü, *İslam Tarihi*, (İstanbul: İFAV Yayınları, 1984), s.55.

²⁴ Adıvar, A. Adnan, *İbn Seb'in*, MEB İslam Ans., V-2, 805 vd.; ayrıca İbn Seb'in görüşleri etrafında oluşan "Seb'îniyye" adlı tasavvuf felsefesi tarikatının silsilesi de Hz. Muhammed'e değil, Hermes (Hz. İdrîs)'e dayanır. İbn Seb'in, kendisinin Meşşâilerden daha eski bilgilere sahip bulunduğunu, çünkü bu bilgilerin ilk çağlarda Hermes (Hz. İdrîs)'in remz ettiği hikmet olduğunu söyler. Bkz. Kılıç, Mahmut Erol, *Hermes*, DİA, XVII, 228 vd.; Kutluer, İlhan, *İbn Seb'in*, DİA, XX, 306 vd. Harra ya da Harretü Vâkım, Medine'nin yakınıla-

Halbuki Kur'an'da "Allah, peygamberlik görevini kime vereceğini daha iyi bilir"²⁵ buyurulmaktadır.

Yahudiler bu konuda daha garip davranışlarda bulunmuşlardır. Onlar şöyle demişlerdir: "...Musa'ya verilen gibi ona (Hz. Muhammed) da verilmeli değil miydi? Halbuki onlar daha önce Musa'ya verileni de inkâr etmemişler miydi?"²⁶ Onların Hz. Muhammed'e dolaylı olarak da kendilerine verilmesini istedikleri bazı şeyler vardı. Onlar, Allah'ın Yahudileri seçip âlemlerden üstün kıldığının, bunun böylece hâlâ devam ettiğinin,²⁷ onların Allah'ın oğulları ve dostları olduğunun,²⁸ onların cehennemde kısa süreli yanacağını²⁹ Allah tarafından Kur'an ayetleri ile ifade edilmesini istiyorlardı. Onlar, Tevrat'ta tahrif ettikleri şeylerin tahrif edildiği şekliyle kalmasını ve Kur'an tarafından da olduğu gibi onaylanmasını arzuluyorlardı. Bu da gerçekleşmeyince "Birbirini destekleyen iki sihirdir. Doğrusu biz hiçbirine (Tevrât ve Kur'an) inanmıyoruz"³⁰ demişlerdir.

Görüldüğü gibi inkârcılar sırf hasetlerinden Allah bize de peygamberlere verdiği gibi nübüvvet görevi vermeliydi, diyerek peygamberlerden istîğna etmişlerdir. Sonuçta da kâfir olmuşlardır. Yahudiler ise kendilerine önceden verilen nimetlerin devamını temin maksadıyla dolambaçlı yollara sapmışlar ve Hz. Muhammed'den istîğna etmişlerdir. Tabir caizse halk arasında bazı kurnaz dilencilerin halini tasvir etmek için kullanılan deyim gibi; "istemiyorum ama yan cebime koy" demek istemişlerdir.

Peygamberlerden istîğna sebeplerinden birisi de Allah tarafından onların genelde fakirlerden seçilmiş olmasıdır. Peygamberlerin pek azı hükümdar veya zengin kimselerdi.

3- Peygamberlerin makam ve mevki sahiplerinden seçilmesi gerektiği:

Değer yargıları toplumların yapılarına ve inançlarına göre farklılık arz eder. İnkârcı toplumlarda insanın toplum içerisindeki saygınlığı ya zenginliğe ya soyuna ya da makamına göre olurdu. Maddi imkanlara göre şekillenen top-

---

rında bulunan, volkanik arazi diye de bilinen ve tarihte Harre Vakasının meydana geldiği yerdir. Bkz. Şevki Dayf (ed.), *el-Mu'cemü'l-Vasît*, (Kahire: Mecemmu'l-Lugati'l-Arabiyye, Mektebetü'ş-Şurûki'd-Düveliyye, 2004), s.165.

²⁵ En'âm, 6/124.

²⁶ Kasas, 28/48.

²⁷ Bkz. Bakara, 2/47.

²⁸ Bkz. Mâide, 5/18.

²⁹ Bkz. Bakara, 2/80.

³⁰ Kasas, 28/48.

lumlarda her zaman fakir olan toplum tabakası zayıf görülür, köle veya hizmetçi sayılırlardı.

Hz. Nuh'a kavmi: "Biz, seni sadece bir insan olarak görüyoruz. Sana bizim dar görüşlü alt tabakamızdan başkasının uyduğunu görmüyoruz. Sizin, bize karşı bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz..."³¹ demişlerdir. Hz. Lût'u madeten zayıf gören kavmi "Lût'u ve taraftarlarını memleketinizden sürüp çıkarın. Çünkü onlar fazla temizlenen insanlarmış"³², demişlerdir. Medyenliler de Hz. Şuayb'a: "İçimizde seni cidden zayıf görüyoruz. Eğer kabilen olmasa seni mutlaka taşıyıp öldürürüz. Sen bizden üstün değilsin"³³ demişlerdir. Firavun ve ona uyan kibirli ileri gelenlerin söyledikleri daha dikkat çekicidir: "(Musa ve Harun'un) kavimleri bize kölelik ederlerken, bizim benzerimiz olan bu iki adama inanacak mıyız?"³⁴

Önceki peygamberlerden bu şekildeki itirazlar sonucu istiğna edildiği gibi Mekke müşrikleri de Hz. Muhammed'in peygamber olarak seçilmesine itiraz ettiler. Onların düşüncesine göre, eğer Allah peygamber olarak birini dünyaya gönderecek idiyse, bu Hz. Muhammed olmamalıydı. Mekke'de ve Arabistan'da daha çok zengin, çok meşhur ve çok güçlü kişiler vardı. Peygamber olacaksa bunlardan biri olmalıydı. O ne diye peygamber seçilmişti? Onun hiçbir özelliği yoktu. Müşrikler şöyle demektedirler:

"Kur'an aramızdan Muhammed'e mi indirilmeliydi? diyerek kalkıp yürüdüler. Aksine bunlar Kur'an'ımızdan şüphededirler."³⁵ "Ve dediler ki; bu Kur'an iki şehirden bir büyük adama indirilseydi ya! Rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyorlar? Onların dünya hayatındaki geçimliklerini Biz taksim ettik. Bazısını bazısı üzerine derecelerle yükselttik ki, bir kısmı diğerlerini tutup çalıştırsın. Rabbinin rahmeti, onların toplaya-geldikleri maldan daha hayırlıdır."³⁶

Burada bahsedilen iki memleket veya iki şehir, Mekke ve Taif'tir. Kâfirler diyorlardı ki, eğer Allah bir kişiyi peygamber olarak aramıza göndermek istiyorsa ve Kur'an'ı ona indirmek istiyorsa, bu kişi şehrimizden seçkin ve soylu birisi olmalıydı. Allah, peygamber olarak yetim ve öksüz bir kişiyi mi seçti? Malı mülkü olmayan, kendine kimseden miras kalmamış, çocukluk ve delikan-

³¹ Hûd, 11/27.

³² A'râf, 7/82.

³³ Hûd, 11/91.

³⁴ Mü'minûn, 23/47.

³⁵ Sâd, 38/8.

³⁶ Zuhruf, 43/31-32.

lılığında çobanlık yapmış, eşinin sermayesi ile ticaret yapmış olan, hiçbir kabilenin reisi olmayan birisinin peygamberlik mevkiine getirilmesi doğru olmazdı. Bu mevki ve makama layık Mekke ve Taif'te nice kabile reisi, mümtaz ve nüfuzlu kabile reisleri vardı. Mesela, Mekke'den Velîd b. Muğîre, Taif'ten Urve b. Mes'ûd es-Sekafî bu işe uygun düşerlerdi.³⁷ Halbuki önceleri müşrikler herhangi bir insanın peygamber olamayacağını, ancak meleklerden bir peygamber gönderilmesi gerektiğini iddia etmemişler miydi?³⁸ Kur'an onların bu yanlış düşüncelerini çürütünce bu defa da; peki peygamber insanlardan olsun ama büyük bir adam olsun, malı, mülkü, makamı, mevkii vs. olsun diye bahaneler uydurmaya başladılar.

Kur'an-ı Kerim'in Hz. Muhammed'e indirilmesini yakışsız buluyorlardı. Çünkü onlara göre büyüklük ancak ve ancak mal ve makam sahibi olmakla olurdu. Onlar Allah katındaki makamın yüceliğini gözden kaçırıp bir takım geçici şeylerle sadece kibirlerinin artmasına sebep oluyorlardı.³⁹ Yukarıda verilen ayetin son bölümündeki "*Rabbinin rahmeti, onların toplaya geldikleri maldan daha hayırlıdır*"⁴⁰ cümlesinde; servet, kuvvet, iktidar ve itibar bakımından müşriklerin gözünde büyük sayılan kabile reisleri, aslında Hz. Muhammed'e verilen peygamberlik nimet ve ihsanı yanında hiçbir şey ifade etmezler, denmek isteniyordu.⁴¹

Müşrikler kendilerine gelen mesajı anlıyorlar ama kabullenmeyi gurur meselesi haline getirdiklerinden bu işten çekiniyorlardı. Kibirlerinden onun peygamberliğini kabul etmiyorlardı. Kabile reisleri kendi otoritelerinin bitmesinden çekiniyorlar ve kendilerine uyan zavallıları da bu yüzden hidâyetten mahrum bırakmak istiyorlardı.

Müşrikler, Allah'ın takdirine razı olmayıp Allah'la O'nun kimi peygamber seçmesi konusunda tartışmaya, O'nu bu konuda sorgulamaya çalışıyorlar. Allah'ın seçtiği peygamberi de böylece kabullenmeyip inkâr ediyorlar.

İnkârcılar ayrıca peygamberlerin şahsına karşı da bir takım isnatlarda bulunmuşlar ve bunları inkârlarına delil saymışlardır.

³⁷ Yazır, *Hak Dini*, VI, 4272.

³⁸ Bkz. İsrâ, 17/95.

³⁹ Muhammed Ali es-Sâbûnî, *Safoetü't-Tefâsir*, (İstanbul: Ensar Neşriyat, 1987), III, 156.

⁴⁰ Zuhruf, 43/72.

⁴¹ Ebü'l-A'lâ el-Mevdûdî, *Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamberin Hayatı*, çev. Ahmed Asrar, (İstanbul: Pınar Yayınları, 1985), II, 233.

b) Peygamberin şahsına yönelik olarak ileri sürülen inkâr sebepleri:

İnkârcuların peygamberlerin peygamberlik görevleriyle ilgili veya doğrudan şahıslarıyla ilgili bir takım isnatlar ileri sürmüşlerdir. İnkârcular aslında peygamberlere izafe ittikleri şeylere kendileri de inanmıyorlardı. Ancak inkârları için bir sebep olmalıydı. Bu da peygamberlerde bazı kusurlar aramak yoluyla olabilirdi. Peygamberlere kusur olarak isnat edilen şeyleri şu şekilde sınıflandırabiliriz.

1- Peygamber, Kur'an'ı başkasından öğrendi iddiası:

Bu iddia Hz. Muhammed'in tebliğini baltalamak için ortaya atılmıştır. Bu aynı zamanda Kur'an'ın vahiy ürünü olmadığı anlamına gelir. Müşrikler için Peygamber ve Kur'an özdeşleşmiş tek hedeftir.

Müşrikler Hz. Peygamber ve Kur'an'a karşı direnmek için birçok hayali senaryolar üretiyorlardı. Tek gayeleri bu ithamlarla halkın zihnini bulandırmak ve İslam'ın yayılmasını engelleyip kökünü kurutmaktı. İşte bu sebeple Hz. Muhammed'e bütün bunları bir başka insan öğretiyor, o da sanki Allah'tan almış gibi bize anlatıyor, diyorlardı. Kur'an, müşriklerin bu itirazlarını şöyle anlatmaktadır: *"Şüphesiz Biz, onların, Kur'an'ı ona ancak bir insan öğretiyor, dediklerini biliyoruz. Kastettikleri şahsın dili yabancıdır. Kur'an ise fasih Arapçadır."*⁴²

Müşriklerin kastettikleri şahsın kim olduğunda da ihtilaf edilmiştir. Bu konuda şu isimler ileri sürülmüştür; Hz. Hatice'nin amcaoğlu Varaka b. Nevfel, Rahip Bahira ve Rahip Nestura, demircilikle meşgul olan Cebr er-Rûmî, Selmân-ı Fârisî vs.⁴³

Bu iddialar kuru iftiradan öteye geçmemiştir. Çünkü peygamberimiz, Bahira ile görüştüğünde dokuz veya on iki yaşlarında idi. Sadece bir ziyafet süresince onunla görüşmüş, yemekten sonra da aralarında kısa bir konuşma cereyan etmiştir. Herhalde bu konuşma ile tüm Kur'an'ı ondan öğrenecek değildi. Hem de yanında Kureyş kabileleri bulunmaktaydı.⁴⁴ Böyle bir şey olsa onlar da haberdar olurdu. Hz. Peygamber de kırk yaşına kadar niçin bekleme lüzumunu hissedecekti!

Rahip Nestûrâ ile görüşmesi de Hz. Hatice'nin ticaret kervanıyla Şam'a gittiğinde gerçekleşmiştir. Peygamberimiz yirmi beş yaşlarında idi. Peygambe-

⁴² Nahl, 16/103.

⁴³ Abdülfettâh Tabbâra, *Rûhu'd-Dîni'l-İslâmî*, (Beyrut: Dâru'l-İlm, 1988), s.450-457; Muhammed Ali es-Sabûnî, *et-Tibyân fî Ulûmi'l-Kur'ân*, (İstanbul: Dersaadet Yayınları, ts.), s.208 vd.

⁴⁴ Bkz. İbn İshâk, *Sîret*, s.53-55.

rimizin beraberinde Hz. Hatice'nin hizmetçisi Meysere bulunmaktaydı. Nestûrâ ile görüşmesi de çok kısa sürmüştür.⁴⁵ Bu isnat da Bahira örneğinde olduğu gibi asılsızdır.

Varaka b. Nevfel'in Peygamberimize bir şeyler öğrettiği gerçek olsa Araplar bunu bilirdi.

Cebr er-Rûmî ise Âmir b. Hadramî'nin kölesiydi. Demircilikle meşgul oluyordu. Cebr, İslamiyeti kabul etmiştir. Peygamberimiz de bazen ona uğrar sohbet ederdi. Onun anadili Arapça değildi. Hz. Muhammed'e, Cebr öğretiyor iftirası duyulunca onun müşrik efendisi onu dövüp, ona sen mi öğretiyorsun? diye sormuş, o da; aksine o bana öğretip hidâyet ediyor demiştir.⁴⁶

Selmân-ı Fârisî ise hicretten sonra Medîne'de Müslüman olmuştur.⁴⁷ Halbuki Peygamberimiz hicretten on küsur yıl önce peygamber olarak görevlendirilmişti. Böylelikle müşriklerin bu tür iddialarının asılsızlığı ortaya çıkmaktadır.

Ayette müşriklerin kastettikleri kişinin adının zikredilmemesi hikmete binaendir. Bu şekilde bu şüphe kökünden halledilmiştir. Müşriklerin gayesi de Kur'an'ın vahiy mahsulü olmadığını ispatlamaya çalışmaktır. İddiaları ise akla uygun değildir. Çünkü dili Arapça olmayan birisinin öğrettiği bir kitap nasıl olur da fesahat ve belağat şahikası olur? Şayet Kur'an beşer tarafından meydana getirilmiş olsa İslam'ı söndürmek için birbirleriyle yarışan müşrikler onun bir benzerini elbette meydana getirirlerdi.

Peygambere izafe ettiklerine kendileri de inanmayan müşrikler bu iftiralarıyla kendi kendilerini kandırıp avutmuşlar ve hidâyetten mahrum olmuşlardır.

Müşriklerin Peygamberimize attıkları iftiraldan biri de Kur'an'ı kendisinin uydurduğunu iddia etmeleridir.

2- Peygamber, Kur'an'ı kendisi uydurdu iddiası:

Kâfirler ve müşrikler Hz. Peygamber'i yıpratmak için Kur'an-ı Kerim'in onun tarafından yazılıp uydurulduğu iftirasını atmışlardır. İnkârcıların bu fikirlerinin reddi için Kur'an'da çok kuvvetli deliller getirilmiştir. Kur'an'ın Allah kelamı olduğu ısrarla belirtilmiştir: "*Kendisinde hiç şüphe olmayan bu Kitab'ın*

⁴⁵ Bkz. el-Mevdûdî, *Hz. Peygamberin Hayatı*, II, 95.

⁴⁶ es-Sabûnî, *et-Tibyân*, s.209; Yazır, *Hak Dini*, V, 3126.

⁴⁷ Zeynüddin Ahmed b. Ahmed Zebidî, *Sahîhi Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, haz. Ahmed Naim-Kamil Miras, (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1987), VI, 522-525.

indirilişi, âlemlerin Rabbi'ndendir."⁴⁸ Bu ayette başka hiçbir açıklamaya ihtiyaç duyulmadan Kur'an'ın Allah tarafından indirildiğinde şüphe olmadığı belirtilmekle yetinilmiştir. Bunun sebebi Kur'an'ı tebliğ eden kişinin tüm hayatının müşriklerce bilinmesiydi. Onlar, Kur'an indirilmeden önce ve sonra Hz. Muhammed'in yaşantısını ve karakterini çok iyi biliyorlardı. Müşriklerden Nadr b. Hâris'in Kureyş'in ileri gelenlerinin bir toplantısında şöyle demesi çok dikkat çekicidir:

- Ey Kureyş topluluğu, Muhammed sizin aranızda büyümüş bir çocuktur. Siz, ondan razı idiniz. Sizin en doğru sözlü, en emîninizi idi. Sakalları ağarınca ya kadar o sizin gözünüzün önünde idi...⁴⁹

Müşrikler Peygamberimizi yakînen tanıdıklarından Kur'an'ın üslubuyla Hz. Muhammed'in dil ve üslûbunun farklı olduğunu da sezebiliyorlardı. Araplar şiir ve edebiyata meraklı insanlardı ve her yıl panayırlar düzenlerlerdi. Hz. Muhammed'in de ümmî olduğunu⁵⁰ bilmeyen yoktu. Allah Teâlâ, onun bu halini şöyle beyan ediyor: "*Sen bundan önce ne bir yazı okuyabilir ne de elinle yazı yazabilirdin. Öyle olsaydı, batıla uyanlar kuşku duyarlardı.*"⁵¹

İşte bu ayetlerden Kur'an'ı, Hz. Muhammed'in uyduramayacağını Arapların bildiklerini anlıyoruz. Bundan daha açık bir delil olmayacağından onlara fazlaca delil zikretmeden inanmaları istenmiştir. Ancak müşrikler bir türlü onun vahiy ürünü olduğunu kabullenememişlerdir. Bu sebeple Arapların şahsında ve gelecekte bu iddiayı gündeme getirmek isteyenlere karşı Allah'ın benzerini tüm insan ve cinlerin meydana getiremeyecekleri tehdîsi (meydan okuma) vukû bulmuştur: "*De ki: Bu Kur'an'ın benzerini meydana getirmek için insanlar ve cinler bir araya gelseler ve hatta birbirlerine yardım etseler bile onun benzerini meydana getiremezler.*"⁵²

Kur'an-ı Kerim bu ayetiyle kendisine benzer bir eserin meydana getirilemeyeceğini bildirdikten sonra, aksini iddia edenlere ve böyle bir eser meydana getirmek isteyenlere değişik şekillerde davetlerde bulunmuştur: "*Yahut onu kendisi uydurdu, demek mi istiyorlar. Aksine onlar iman etmezler. Öyleyse onlar da eğer doğru söyleyen kişiler iseler onun benzeri bir söz meydana getirsinler.*"⁵³

⁴⁸ Secde, 32/2.

⁴⁹ İbn İshâk, *Sîret*, s.181; bkz. Yûnus, 10/16.

⁵⁰ Bkz. A'râf, 7/157; Cum'a, 62/2.

⁵¹ Ankebût, 29/48.

⁵² İsrâ, 17/88.

⁵³ Tûr, 52/33-34.

Kur'an'ın tamamına bir nazire getirmekten müşrikler aciz kalmışlardır. Bunun üzerine Kur'an sahayı daraltmış ve Kur'an sûreleri benzeri on sûre getirmelerini teklif etmiştir: “Yoksa onlar Muhammed Kur'an'ı kendisi mi uydurdu? diyorlar. De ki: Eğer doğru söylüyorsanız Allah'tan başka çağırabildiklerinizi yardıma çağırın da siz de onun gibi uydurulmuş on sûre getirin. Onlar sizin bu davetinize cevap vermezlerse, bilin ki o ancak Allah'ın ilmiyle indirilmiştir. Allah'tan başka ilah yoktur. O halde Müslüman oluyor musunuz?”⁵⁴

Asılsız ve iftira mahsulü bile olsa on sûre getirmekten de aciz kalmışlardır. Kur'an miktarı daha da azaltarak bir tek sûre getirmelerini istemiştir: “Kulumuz Muhammed'e indirdiğimiz Kur'an'da şüphe ediyorsanız, siz de onun benzeri bir sûre meydana getirin, eğer doğru sözlü iseniz, Allah'tan başka güvendiklerinizi de yardıma çağırın. Bunu yapamazsanız ki, elbette yapamayacaksınız, yakıtı insan ve taş olan ateşten sakının. Çünkü o kâfirler için hazırlanmıştır.”⁵⁵

Nitekim Kur'an sûrelerinden birine bir benzer getirmekten de aciz kaldılar. Halbuki müşrikler, belağat ve fesahatin zirvesinde olduğu bir toplumda yaşıyor idiler. İslam'ı ve Kur'an'ı susturmak için müşrikler her çabayı göstermekteydiler. Şayet yapabilselerdi bundan geri durmazlardı.

Nazire yapmaya kalkışan Müseylime (ö.12/633), gülünç şeyler ortaya koymuştur. İbn Mukaffa (ö.142/759) ve Ebü'l-A'lâ el-Maarrî (ö.449/1057)'nin da nazireye kalkıştıkları söylenmekteyse de elde somut hiçbir şey yoktur.⁵⁶

Kur'an'ın tehadîsi hâlâ geçerliliğini sürdürmektedir. Kıyamete kadar da devam edecektir. Ancak her kim Kur'an'a nazire yapmaya kalkışırsa sonu hüsranlı olacaktır. Kur'an'ın benzerinin ortaya konamaması onun Hz. Muhammed tarafından uydurulmadığının apaçık delilidir. O bir beşer sözü değildir.⁵⁷

Mu'tezile'den İbrahim en-Nazzâm ve ona uyanlar, Kur'an'ın tehadîsi hakkında bir takım görüşler ileri sürmüşlerse de bunlar kabul görmemiş nazariyelerdir.⁵⁸

⁵⁴ Hûd, 11/13-14.

⁵⁵ Bakara, 2/23-24.

⁵⁶ es-Sâbûnî, *et-Tibyân*, s.206-207.

⁵⁷ Tehaddî ile ilgili daha fazla bilgi için bkz. Tabbâra, *Rûhu'd-Dîn*, s.25; Mennâ Halil Kettân, *Mebâhis fi Ulûmi'l-Kur'an*, (Riyad: Müessesetü'r-Risâle, ts.), s.259; es-Sâbûnî, *et-Tibyân*, s.140.

⁵⁸ Nazzâm, Kur'an'ın i'câzı konusunda “*Sarfe/Sırfe Nazariyesi*”ni ortaya atmıştır. Ona göre sarfenin manası; Arapların Kur'an'a karşı nazire getirebilme güçlerinin var olmasına rağmen Allah onları başka tarafa yönlendirmiştir. Bu yönlendirme harikuladedir, olağanüstüdür. Şîa'dan Murtaza'ya göre sarfenin manası; Kur'an'ın benzeri bir nazire getirebilmeleri için gerekli olan ilimleri Allah'ın onlardan almasıdır (selb). Görüldüğü gibi bu görüş irade

Hız. Muhammed'in Kur'an'ı kendisinin uydurmadığının tehadîden başka delilleri de vardır. Bunlardan birisi Kur'an'da Hız. Peygamber'i tenkit eden ayetlerin bulunmasıdır.⁵⁹

İnkârcuların peygamberlerden istiğna ve inkâr sebeplerinden birisi de peygamberin sihirbaz, saralı veya deli olduğunu iddia etmeleridir.

3- Peygamberin sihirbaz, saralı veya deli olduğu iddiası:

Risaleti inkâr edebilmenin yollarından biri de peygambere değişik suçlamalarda bulunarak toplum vicdanında şüpheler uyandırmaktır. Bunun için peygamberleri sihirbaz, mucize ve indirilen vahiyleri sihir ilan etmek kolay bir yoldu.

Firavun, Hız. Musa ve Harun'u sihirbaz ilan etti. Onları yurtlarına ve iktidara göz dikmiş insanlar olarak göstermeye çalıştı ve şöyle dedi: *"Yaptığın büyü ile bizi yurdumuzdan çıkarmak için mi geldin, ey Musa?... Bu ikisi muhakkak ki sizi yurdunuzdan çıkarmak ve sizin ideal yolunuzu ortadan kaldırmak isteyen iki sihirbazdırlar."*⁶⁰

Firavun'un yanında bulunan ileri gelenler (mele') de onunla aynı görüşteydiler. Devlet ileri gelenleri Firavun'a ülkedeki sihirbazları toplayıp Musa ile sihirbazlık yarışması yaptırmayı fikrini verdiler.⁶¹ O da onlara uydu. Firavun, Musa'ya bu teklifi getirdi. Musa'da: *"Buluşma zamanımız, bayram günü kuşluk vaktinde insanların toplanma zamanı olsun"*⁶² diyerek teklifi kabul etti. Anlaşıkları günde halk toplandı. Ülkenin tüm sihirbazları da meydana yerini aldılar. Hünerlerini sergilemek üzere atacıklarını attılar. İnsanların gözlerini büyüleyip onları korkuttular ve büyük bir sihir meydana getirdiler. Musa asasını atınca bir de baktılar ki bu onların uydurduklarını yakalayıp yutuyor. Böylece gerçek ortaya çıktı ve onların yaptıkları şeyler yok olup gitti. Firavun ve adamları orada yenildiler ve küçük düşerek geri döndüler. Sihirbazlar ise Musa ve Harun'un sihirbaz olmadığı gerçeğini anlayarak secdeye kapanıp Musa ve Harun'un da Rabbi olan Âlemlerin Rabbi'ne inandık, dediler. Firavun ve ona

---

ve kudreti olmayana sorumlu tutmaya benzediği için tutarsızdır. Bkz. Abdülkerim Pezdevî, *Usûlü'd-Dîn*, haz. Hans Peter Lins, (Kahire: Dâru İhyâ'î'l-Kütübî'l-Arabiyye, 1963), s.220; Kettân, *Mebâhis*, s.261; es-Sâbûnî, *et-Tibyân*, s.149-150, 212.

⁵⁹ Bkz. Tevbe, 9/43, 84; Abese, 80/1-16 vb.

⁶⁰ Tâhâ, 20/57, 63; A'râf, 7/109-110.

⁶¹ Bkz. A'râf, 7/111-112; Şuarâ, 26/36-37.

⁶² Tâhâ, 20/57, 63; A'râf, 7/109-110.

uyanlar ise inkârlarına devam ettiler. Böylece helak oluncaya kadar inanmadılar.⁶³

Yahudiler arasında sihir, hokkabazlık vb. türü şeyler önceden beri biliniyordu. Hz. Süleyman zamanında birçok sihirbaz ortaya çıkmış, azıtmış şeytanlarla iş birliği yapıp türlü türlü fitneler çıkarmışlardır. Sihirbazlık o dereceye varmıştır ki; cinler gaybı biliyor, Süleyman da mülk ve saltanatını sihir sayesinde elde etmiştir, gibi yanlış bir inanç ortaya çıkmıştır.⁶⁴ Hz. Süleyman da tüm sihir kitaplarını toplatarak tahtının altına defnetmiştir. Allah Teâlâ, insanlara sihrin hakikatini öğretip mucize ile sihrin farkını göstermek için Hârût ve Mârût isimli melekleri indirmiştir.⁶⁵ Kur'an'da bu konu şu şekilde beyan ediliyor: *“Süleyman'ın mülküne dair şeytanların uydurup takip ettikleri şeylerin peşine düştüler. Halbuki Süleyman küfredmedi. Fakat o şeytanlar küfredip insanlara sihri ve Babil'de Hârût ve Mârût isimli meleklerle indirilen şeyleri öğretiyorlardı. Halbuki o ikisi; biz ancak bir imtihan için gönderildik, sakın sihir yapmayı caiz görüp de kâfir olma, demedikçe hiçbir kimseye bir şey öğretmezlerdi. O ikisinden kişi ile zevcesinin arasını açacak şeyler öğreniyorlardı...”*⁶⁶

Hz. Süleyman'ın vefatından sonra bu işin hakikatini bilen âlimler de kalmayınca, Hz. Süleyman'ın Allah'ın yardımıyla hükmü altına aldığı şeytanlardan⁶⁷ insan suretinde birisi çıkıp; ey insanlar, Süleyman b. Dâvûd peygamber değil bir sihirbazdı, cinleri, şeytanları, rüzgarları hep sihir ile yönetirdi. O her şeyi sihir ilmiyle elde etti. İnanmıyorsanız sarayını arayınız, diyerek sihir kitaplarının gömülü olduğu yeri gösterdi. Onlar da birçok kitap çıkarıp bu kitaplara tabi oldular. Bu sebeple Hz. Süleyman, Yahudilerin gözünde bir peygamber değil, sihirbaz bir Yahudi kralıdır. Onun mucizelerini de sihir olarak kabul etmişlerdir.⁶⁸

Mekke müşrikleri de Hz. Muhammed'i sihirbazlıkla itham etmişlerdir. Onlar peygamberin ancak melek olabileceğine inandıklarından, *“Bu Muhammed sizin gibi bir beşer olmaktan başka nedir ki, siz şimdi göz göre göre büyüye mi kapılı-*

⁶³ Bkz. A'râf, 7/115-129 vd.; Tâhâ, 20/60-73; Şuarâ, 26/42-50; Yûnus, 10/91.

⁶⁴ Nasiruddin Ebi'l-Hayr Abdullah el-Beydâvî, *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*, haz. Muhammed Abdurrahman el-Mar'aşli, (Beirut: İhyâu't-Türâsi'l-Arabî, 1998), I, 97; Ebü'l-Berekât Abdullah b. Ahmed en-Nesefî, *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Tenzîl*, (İstanbul: Dâru'l-Kahraman li'n-Neşr, 1984), I, 65.

⁶⁵ el-Beydâvî, *Envâru't-Tenzîl*, I, 371.

⁶⁶ Bakara, 2/102.

⁶⁷ Bkz. Sâd, 38/36-38.

⁶⁸ Yazır, *Hak Dini*, I, 440 vd.

yorsunuz?”⁶⁹ demişlerdir. Böylece melek dışında nübüvvet iddia edeni sihirbaz, onun mucizesini de sihir kabul etmişlerdir.⁷⁰ Ancak müşrikler Kur’an ve Hz. Muhammed hakkında daima çelişkili sözler sarf etmişlerdir. Yani iddiaları çürütüldükçe başka başka mecralara kaymaya çalışmışlardır. Önceleri peygamberin insan olamayacağını iddia etmişken⁷¹ Kur’an tarafından bu iddia çürütülünce Mekke veya Taif’ten zengin bir kabile reisine inmeliydi⁷² demişlerdir.

İşte müşrikler Peygamberimizin sihirbaz olmadığını bilip vicdanen böyle bir iddiayı kendileri bile kabul etmedikleri halde⁷³ Hz. Muhammed sihirbazdır demeleri bir taktikti. Çünkü onlar hiç sihirbaz görmemiş kişiler değillerdi. Aslında onlar yaklaşan hac mevsiminde etraftan gelecek kabilelerin Hz. Peygamber ile karşılaşip Müslüman olmalarını engellemek istiyorlardı. Her tarafa oturup yolları keserek Kur’an’ı dinletmemeye karar verdiler. Aslında onlar böyle yapmakla Müslümanların lehine propaganda yaptılar. İslamiyet’i duymayanlara da duyurdular. “Muhammed sihirbazdır, sakın onu dinlemeyin”, sözü insanlarda alaka uyandırmış, merak edenler çoğalmış ve müşriklerin çabaları boşa çıkmıştır.⁷⁴

İnkârcılar peygamberleri sihre kapılmak, saraya yakalanmakla da itham etmişlerdir.

Semûd kavmi, Hz. Sâlih’e: “Sen olsa olsa iyice büyülenmiş birisin. Sen de ancak bizim gibi bir beşersin. Eğer doğru söyleyenlerden isen haydi bize bir mucize getir”⁷⁵ demişlerdir. Medyenliler de Hz. Şuayb’a karşı aynı ithamda bulundular.⁷⁶

Hz. Musa, Allah’ın verdiği dokuz mucize ile gelince yine aynı ithamla karşılaşmıştır: “And olsun ki Biz Musa’ya açık açık dokuz ayet (mucize) verdik. Haydi İsrailoğullarına sor: Musa, onlara geldiğinde Firavun ona; ey Musa ben senin büyülenmiş olduğunu sanıyorum, dedi.”⁷⁷

⁶⁹ Enbiyâ, 21/3; bkz. Yûnus, 10/2; Sâd, 38/4.

⁷⁰ en-Nesefî, *Medârik*, III, 72.

⁷¹ Bkz. En’âm, 6/9; İsrâ, 17/95.

⁷² Bkz. Zuhruf, 43/31-32.

⁷³ Bkz. İbn İshâk, *Sîret*, s.81; Ahmet Cevdet Paşa, *Kısâs-ı Enbiyâ ve Tevârih-i Hulefâ*, haz. Mahir İz, (Ankara: Kültür Bakanlığı, 1985), I, 98-99.

⁷⁴ Bkz. Ahmet Cevdet Paşa, *Kısâs-ı Enbiyâ*, I, 100 vd.

⁷⁵ Şuarâ, 26/153-154.

⁷⁶ Bkz. Şuarâ, 26/185-187.

⁷⁷ İsrâ, 17/101.

Mekkeli müşrikler de aynı iddiayı Peygamberimiz Hz. Muhammed'e karşı kullanmışlardır: *"Sen, Kur'an'da Rabbinin birliğini yad ettiğinde onlar, canları sıkılmış bir vaziyette gerisin geri dönüp giderler. Biz, onların seni dinledikleri zaman ne maksatla dinlediklerini, kendi aralarında fısıldaşırlarken de o zalimlerin; siz, büyülenmiş bir adamdan başkasına uymuyorsunuz, dediklerini çok iyi biliriz."*⁷⁸

Müşrikler, Hz. Peygamberin bir cin veya bir düşmanın büyüüne ya da küstahlığından dolayı (!) bir tanrı veya tanrıçanın lanetine uğramış olduğunu sanıyorlardı. Bu sihir veya lanetin tesiriyle ne dediğini bilmez hale geldiğini düşünüyorlardı. Kureyş'in ileri gelenleri bir defasında: Şayet sana gelip musallat olan bir cin sebebiyle bunları söylüyorsan mallarımızı tedavinde harcayalım, seni iyileştirelim. İyileştiremezsek seni mazur görelim, demişlerdi.⁷⁹ Peygamberimiz bu söylenenlerin doğruluğunu kabul etmeyince onlar da bu iddialarında ısrar etmeyip birçok mucizeler istemeye başlamışlardır.

Peygamberler de insan olduklarından normal insanlar gibi nazar ve sihre kapılabilirler.⁸⁰ Kur'an sihrin hakikatini ve tesirini reddetmez.⁸¹ Bir peygamberin geçici bir süre büyüden etkilenmiş olması, onun peygamberliğini zedelemmez. Çünkü o Allah'ın gözetimi altındadır.

Sahih hadis kitaplarında Peygamberimize sihir yapıldığı rivayet edilmiştir: Hz. Âişe'den rivayet edilmiştir ki: *"Bir kere Nebî'e sihir yapılmıştı. Hatta bazı işleri yapmadığı halde yaptım sanırdı. Nihayet günün birinde tekrar tekrar dua etti. Sonra bana: Ey Âişe, bilir misin? Allah bana kendisinde şifam olan şeyi bildirdi ki; bana iki kişi geldi (Cebrâil ve Mikail). Bunlardan biri başucumda, öbürü de ayakucumda oturdu. Biri öbürüne; bu zatın hastalığı nedir? diye sordu. O da sihirlenmiştir, diye cevap verdi. Kim sihir yapmıştır? diye sorunca öbür melek: Lebid b. A'sam, diye cevap verdi. Sonra bu sihir ne ile yapılmıştır? diye sordu. O da: Bir tarak, saç ve sakal tarantısı, erkek hurmanın kurumuş çiçek kapçığı ile, diye cevap verdi. Nerede yapılmıştır? sorusuna da Zervân kuyusunda diye cevap verdi. Sonra Nebî, bazı ashâbı ile beraber çıkıp bu kuyuya gitti. Sonra dönüp geldi. Geldiğinde bana: Ey Âişe kuyunun etrafında ki hurma ağacının uçları şeytan başları gibidir, buyurdu. Bunun üzerine ben; siz o sihri çıkarıp çözdünüz mü? diye sordum. Rasulullah da: Hayır çıkarmadım. Çünkü Allah*

⁷⁸ İsrâ, 17/46-47; bkz. Furkân, 25/8.

⁷⁹ İbn İshâk, *Sîret*, s.178.

⁸⁰ Bkz. Kalem, 68/51; Bakara, 2/102; Felak, 113/1-5; Nâs, 114/1-6.

⁸¹ Sihir konusunda daha fazla bilgi için bkz. el-Beydâvî, *Envâru't-Tenzil*, I, 371; Muhammed Ali es-Sâbûnî, *Ravâiu'l-Beyân Tefsîru Âyâti'l-Ahkâm mine'l-Kur'ân*, (İstanbul: Dersaadet Yayınevi, 1984), I, 64-88; Abdurrahman İbn Haldun, *Mukaddime*, çev. Zakir Kadiri Ugan, (İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1988), III, 1-78; Yazır, *Hak Dini*, I, 441-450, 9, 6357; Miras, Kamil, *Tecrid-i Sarih Terceme ve Şerhi*, VIII, 225-234.

bana şifa verdi. Bir de o sihri çıkarıp çözmekle halk arasında sihir şerrinin yayulmasından endişe ettim. Sonra kuyunun kapatılmasını emrettim, buyurdu."⁸²

İnkârcılar peygamberleri mecnun (deli) olmakla da itham etmişlerdir. Sanki bu suçlamaları birbirinden miras almışlardır. Kur'an'da: *"Aynı şekilde onlardan öncelilere herhangi bir peygamber geldiğinde sadece büyücüdür, delidir, dediler. Bunu birbirlerine vasiyet mi ettiler?"*⁸³ buyurulmaktadır.

*"Onlardan önce Nuh kavmi de yalanlandı. Hem de kulumuzun yalancı olduğunda ısrar ederek, o delirdi, dediler ve davetten vazgeçirmeye zorladılar."*⁸⁴

Firavun da Hz. Musa'nın tebliği karşısında: *"Size gönderilen bu elçiniz mutlaka delidir"*⁸⁵ dedi.

Mekke müşriklerinin Hz. Muhammed'i suçlamaları da aynı şekildeydi. Kur'an'da müşriklerin bu ithamları, onların Rasulullah'a muhalefet konusunda ne kadar acımasız ve insafsız olduklarını göstermek amacıyla kaydedilmiştir. Yoksa bu ithamlar ciddiye alınacak cinsten değillerdi. Kur'an'da bunlar sadece hatırlatılıp reddedilmekle yetinilmiştir.

*"Ey Muhammed de ki: Ben ancak şu iki şeyden biri ile öğüt veriyorum: İkişer ikişer ve teker teker karşında durmanızı, sonra arkadaşınızda delilikten hiçbir eser olmadığını iyi düşünmenizi istiyorum. O, ancak şiddetli bir azap gelip çatmadan evvel sizi uyaran bir peygamberdir."*⁸⁶ *"Yoksa onda bir delilik var mı, diyorlar."*⁸⁷ *"Sen, Rabbinin nimeti ile bir mecnun değilsin. Sana tükenmez bir ecir vardır. Sen pek büyük bir ahlak üzerindesin."*⁸⁸

Müşrikler gerçekten Hz. Muhammed'in bir mecnun olduğuna inanarak muhalefet etmiyorlardı. O'nun normal bir insan olduğunu, akli dengesinin yerinde olduğunu, hatta akıl ve mantık bakımından üstün bir yaratılışa olduğunu biliyorlardı. Ancak inkârları için bazı sebepler ileri sürmeleri gerekmektedir. Onlar da böyle isnatları kendilerine kalkan yapmaya yeltendiler.

⁸² Buhârî, Muhammed b. İsmail, *Sahîhu'l-Buhârî (el-Câmiu's-Sahîh)*, İstanbul: Mektebetü'l-İslâmiyye, ts. (İstanbul: Dâru't-Tibâati'l-Âmire 1315/1897 tarihli baskısından ofset), Bed'ü'l-Halk, 11 (IV, 91); bkz. Müslim, b. Haccâc el-Kuşeyrî, *Sahîhu Müslim*, haz. Muhammed Fuad Abdülbâkî, (Beyrut: İhyâu't-Türâsi'l-Arabî, 1991), Selâm, 43 (IV, 1719-1720).

⁸³ Zâriyât, 51/52-53.

⁸⁴ Kamer, 54/9.

⁸⁵ Şuarâ, 26/27; Zâriyât, 51/38.

⁸⁶ Sebe, 34/46.

⁸⁷ Mü'minûn, 23/70.

⁸⁸ Kalem, 68/2-4; bkz. Tûr, 52/29; Tekvîr, 81/22.

Son birkaç asırdır müsteşrikler de modası geçmiş bu türlü isnatlara bel bağlamışlarsa da onların hali müşriklerden daha gülünçtür. Histeri hastalığı ile peygamberlere vahiy inerken onlarda meydana gelen haller birbirlerine kıyaslanmayacak derecede farklılık arz eder. Histeri psikolojik bir hastalık iken, vahiy; Allah'ın mesajını değişik yollarla peygamberine ulaştırmasıdır.⁸⁹

4- Peygamberin kâhin veya şair olduğu iddiası:

"Kâhin" kelimesi Arapçada gelecek zamanlarda olacıklardan haber veren, gayb ilminin sırlarının bilgisinin kendisinde var olduğunu iddia eden kişi manasına gelir.⁹⁰ Kâhinin geçmiş zamanlarda gizli kalmış şeyleri haber verdiğini iddia eden kişi olduğu, Arrâf'ın ise gelecek zamanlarda olacıklardan haber verdiğini iddia eden kişi olduğu şeklinde bir ayırım yapılmış ise de⁹¹ biz her iki anlamı da ifade etmek üzere "kâhin" kelimesini kullanıyoruz.

Câhiliyye döneminde kâhinlik bilinen bir meslekti. Onlar, astronomi uzmanı olduklarını ruhlar, cinler ve şeytanlarla özel bir ilişki içinde olduklarını dolayısıyla, gaipten ve gelecekte haber verebileceklerini iddia etmekteydiler. Zayıf inançlı kişiler de onların dediklerine inanıyorlardı.

Kâhinler, kaybolan bir şeyin nerede olduğunu, çalınan bir malın hırsızının kim olduğunu, insanın kaderinde neler yazılı olduğunu da bildiklerini iddia ederlerdi. Onlardan bazıları zaman zaman çeşitli bölge ve mahalleleri gezer ve bağırarak müşteri arardı. Bazen de müşteriler onlara giderdi. Kâhinlerin belirli kıyafetleri vardı. Konuştukları zaman ağdalı ve kafiyeli, muğlak, karmaşık ve yuvarlak ifadeler kullanırlardı. Böylece herkes kendine göre ayrı manalar çıkarırdı.⁹²

İşte böyle bir ortamda Hz. Muhammed'e kâhin isnadında bulunmak Mekke ileri gelenleri için hiç de zor olmadı. Çünkü Hz. Peygamber, onların bilmediği ve anlamadığı şeyler söylüyordu. Mesela kendisinin Allah'ın peygamberi olduğunu, bir meleğin kendisine vahiy getirdiğini söylüyordu. Üstelik Kur'an da gayet tesirli ve hatta onlara göre gizemliydi.

⁸⁹ Tabbâra, *Rûhu'd-Dîni'l-İslâmî*, s.20-21; Feridun Nafiz Uzluk (çev.), *Fransız Tıp Akademisine Göre Hz. Muhammed'in Şuuru Tamdır*, (Ankara: Tıp Tarihi Enstitüsü, 1970), s.3-35; Şehbenderzâde Ahmet Hilmi, *İslam Tarihi*, (İstanbul: Doğan Güneş Yayınları, 1971), s.150 vd.

⁹⁰ Seyyid Şerif el-Cürcânî, *et-Ta'rîfât*, (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995), s.183.

⁹¹ Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât fi Garîbi'l-Kur'an*, haz. Muhammed Ahmed Halefullah, (İstanbul: Kahraman Yayınları, 1986), KHN mad., s.665.

⁹² el-Mevdûdî, *Hz. Peygamberin Hayatı*, II, 239.

Ancak Hz. Peygamber'e kâhinlik isnadı pek inandırıcı değildi. Çünkü kâhinlerin mesleğini, tavır ve davranışlarını bilmeyen bir Arap yok gibiydi. Kâhinlerin mevcut düzene ve inanışlara karşı tavır takınmaları bu sebeple toplumu karşılarında almaları, her şeylerini bir ideal uğruna feda etmeleri düşünülmezdi. Onlar kâhinliği maddi kazanç elde etmek için yapıyorlardı. İşte bu sebeple Hz. Peygamber'e yakıştırılmak istenen kâhinlik sıfatı Araplarca inandırıcı bulunmadı. Kureyş ileri gelenleri böyle bir isnatta bulunmalarına rağmen onun kâhin olmadığını kendileri de itiraf etmişlerdir.⁹³

Kur'an-ı Kerim'de ayrıca deliller sunulmaya gerek duyulmadan onun kâhin olmadığı belirtilmiştir: "*Ey Muhammed, sen öğüt ver. Rabbinin nimetiyle sen ne bir kâhinsin, ne de bir mecnun.*"⁹⁴ "*Kur'an-ı Kerim bir kâhin sözü de değildir. Ne de az düşünüyorsunuz.*"⁹⁵ "*O, lanetlenmiş şeytanın sözü de değildir.*"⁹⁶

Böylece müşriklerin Hz. Peygamber'e mesnetsiz yakıştırmalarından biri olan kâhinlik isnadı da kendiliğinden bertaraf edilmiş oldu.

Mekke müşrikleri kâhinlikle benzerlik arz eden şairlik isnadını da Peygamberimize yakıştırmak istemişlerdir.

Cahiliyye döneminde şairler, şeytanlarla irtibat kurmuş, onların güdümüne girmiş kimselerdi. O devirde şiir ve şairin sosyal mevki çok yüksekti. Bir şair tarafından, hele bilhassa iyi tanınmış bir şair tarafından ortaya atılan beyitler, durumun icabına göre ya korku ya saygı veya sevgi meydana getirirdi. Şiir sadece şahsî düşünce ve duyguların ifadesinden ibaret değildi. Şiir, kelimenin tam manasıyla kamuoyunu temsil ediyordu. Meşhur bir şair tarafından söylenen etkili kelimeler, derhal kabile içerisinde tesirini gösterir, bu tesir kabilenin sınırlarını da aşar, onların deyişiyle "*oktan daha süratli uçar*"ak Arap dünyasının her tarafına yayılırdı.⁹⁷ O dönemde şiir, adeta günümüz medya organlarının iletişim görevini üstlenmişti. Şairlerin saygın kimseler olarak görülmesi bu yüzdendi.

⁹³ Bkz. İbn İshâk, *Sîret*, s.180-181.

⁹⁴ Tûr, 52/29.

⁹⁵ Hâkka, 69/42.

⁹⁶ Tekvîr, 81/25.

⁹⁷ Toshihiko, Izutsu, *Kur'an'da Allah ve İnsan*, çev. Süleyman Ateş, (İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, ts.), s.141.

Kur'an'da şairlerin halleri tasvir edilirken onların; çok yalancı, iftiracı, sahtekâr, günahtan korkmaz, şerli insanlar oldukları, bu sebeple şeytanların onlara indiği beyan edilmiştir.⁹⁸

Şairlerin belirli ve istikrarlı bir hayat çizgileri de yoktu. Düşünce ve davranışları her an değişebilmekteydi. Onlar övgü ve hicivde her yolu denerlerdi. Hoşlarına giden birisini övdükçe överler, zalimi mazlum, cimriyi cömert, korkağı cesur, akı kara, karayı ak gösterebilirlerdi. Hicvettikleri kişiyi ise yerin dibine batırırlardı. Hatta hicvettikleri bir şeyi sonra övdükleri, övdüklerini de hicvettikleri çok olurdu.⁹⁹ Onlar her konuda ileri-geri konuşmaktan çekinmezlerdi. Kur'an'ın ifadesiyle onlar "*Her vadide şaşkın şaşkın dolaşan gerçekte yapmadıkları şeyleri söyleyen*"¹⁰⁰ kimselerdi. Çünkü onlar; biz de Muhammed'in söylediklerini söyleyebiliriz, demişlerdir.¹⁰¹

Edebiyatta ileri giden, panayırlar kurup şiir yarışmaları düzenleyen, şiir ve şairleri iyi tanıyan cahiliye toplumu Kur'an-ı Kerim gibi ilâhî bir kitabı getirenin şair olduğuna inandırabilirler miydi? Hayır! İnanmadılar da. Ancak bu isnatları İslamiyet'e yönelip, sempati duyan kişileri tereddüde düşürmek için yaymaya çalıştılar. Kur'an, müşriklerin bu türlü aleyhte propagandalarını tesirsiz hale getirmek için Kur'an'ın şair sözü olmadığını ve Hz. Muhammed'in de şair olmadığını beyan eden ayetlerle cevap vermiştir: "*Hiç şüphesiz o Kur'an çok şerefli bir elçinin sözüdür. Ve o bir şair sözü değildir. Ne de az iman ediyorsunuz.*"¹⁰² "*Yoksa onlar Muhammed bir şairdir, onun zamanın felaketlerine çarpılmasını gözetliyoruz mu diyorlar?*"¹⁰³ "*Biz, Hz. Muhammed'e şiir öğretmedik. Hem bu ona gerekli de değildir.*"¹⁰⁴

Mekke müşriklerinin Hz. Peygamber'in şahsında kusurlu buldukları bir diğer davranış ise fakirlere ve kimsesizlere değer vermesiydi. Onlara göre eskiden olduğu gibi İslamiyet de eşrafa ayrıcalıklar tanımalıydı.

5- Peygamberden fakirleri kovmasını istemeleri:

Mekke müşrikleri Hz. Peygamber'in fakirlerle aynı mecliste oturmasını da onun bir zaafı olarak görmüşlerdir. Kureyş'in ileri gelenlerinden bir gurup

⁹⁸ Bkz. Şuarâ, 26/221-223.

⁹⁹ en-Nesefî, *Medârik*, II, 397.

¹⁰⁰ Şuarâ, 26/225-226.

¹⁰¹ en-Nesefî, *Medârik*, III, 200; Enfâl, 8/31.

¹⁰² Hâkka, 69/40-41.

¹⁰³ Tûr, 52/30; bkz. Enbiyâ, 21/5; Sâffât, 37/36.

¹⁰⁴ Yâsîn, 36/69.

Rasulullah'a uğradılar. Suheyb-i Rûmî, Bilâl-i Habeşî vb. fakir Müslümanları Peygamberimizin yanında görünce hakarete başladılar:

- Ey Muhammed, bize ayrı bir meclis tahsis et. Çünkü Arap bizim üstünlüğümüzü bilir. Arap elçilerinin gelip de bizi bu kölelerle görmelerinden utanırız. Sen kavminden vazgeçip bunlara mı razı oldun? Biz bunların arkasından mı gideceğiz? Bunları yanından kovarsan biz senin meclisine gelir, seninle konuşur, belki de sana uyarız, demişlerdir. Bununla da kalmayıp bizzat bu isteklerinin yazılı bir senet haline dönüştürülmesini de istemişlerdir.¹⁰⁵ Bunun üzerine Allah Teâlâ onların isteklerini reddeden ayetleri indirmiştir: "Böylece aramızdan Allah'ın kendilerine lütuf ve ihsanda bulunduğu kimseler bunlar mı? demeleri için biz onların bir kısmını bir kısmıyla imtihan ettik. Allah şükredenleri daha iyi bilmez mi? Ayetlerimize inananlar sana geldiğinde de ki: Size selam olsun. Çünkü Rabbiniz rahmet etmeyi kendi üzerine yazdı."¹⁰⁶

Abese sûresinin indirilme sebebi de bu konuyla ilgilidir. İbn Ümmi Mektûm a'ma bir insandı. Rasulullah'a gelip 'beni irşad buyur' diye birkaç defa söyledi. O anda Rasulullah'ın yanında müşriklerin büyüklerinden birisi vardı. Peygamberimizin a'madan yüz çevirip diğerine yönelmesi sebebiyle Peygamberimizi uyarmak üzere bu ayetler indirilmiştir.¹⁰⁷ Kendilerini müstağni sayanı bırakıp, hidâyet isteyene yönelmesi emredilmiştir.¹⁰⁸

Böylece Hz. Peygamber'in zengin-fakir, güçlü-zayıf ayrımı yapmadan hidâyeti kim isterse ona yönelmesi gerektiği, müşriklerin istediği şekilde fakirlere veya zayıflara yüz ekşitmeye veya kovmaya hakkı olmadığı ortaya çıkmış oldu.

Peygamberlerin şahsına yönelik ithamlardan biri de onların uğursuz sayılmasıdır.

6- Peygamberlerin uğursuz olduğu iddiası:

Peygamberlerin ve inananların morallerini bozma, onlara psikolojik baskı yapma yollarından biri de uğursuzluk ithamıdır. Bu bir bakıma psikolojik harptir.

¹⁰⁵ Yazır, *Hak Dini*, III, 1941.

¹⁰⁶ En'âm, 6/53-54.

¹⁰⁷ Muhammed b. İsâ b. Sevre et-Tirmizî, *Sünen (el-Câmiu's-Sahîh)*, haz. Ahmed Muhammed Şâkir vd., (Beyrut: İhyâu't-Türâsi'l-Arabî, ts.), Tefsîr 80-1 (V, 432, 3331).

¹⁰⁸ Bkz. Abese, 80/1-16.

Hiz. Salih'in kavmi ona: "Sen ve seninle birlikte olanlar yüzünden uğursuzluğa uğradık"¹⁰⁹, demişlerdir. Onlar, peygamber ve inananlara şöyle demek istiyorlardı: Senin getirdiğin bu yeni dinin bizim için uğursuz olduğu artık ispat edersine ortaya çıktı. Sen ve sana uyanların atalarımızın dinine karşı gelişinizden bu yana hemen hemen her gün üzerimize adeta bela ve felaket yağıyor. Çünkü tanrılarımız bu hareketlerinizden dolayı gazaplanmış durumdadır. Bu işten vazgeçin ki hepimiz kurtulalım!

Hangi kavim olduğu kesin olarak belirtilmemekle beraber Kur'an'da kendilerine gönderilen üç elçiyi de yalanlayıp uğursuz sayan bir şehir halkından bahsedilmektedir.¹¹⁰

Firavun ve kavmi de bollukla elde ettiklerini kendi hak ve kazançları sayarlar ama kötülük ve felakete uğradıklarında Hiz. Musa ve ona uyanların uğursuz olduklarını, bu sebeple bütün bunların kendi başlarına geldiğini iddia ederlerdi.¹¹¹ Mekke müşrikleri de Hiz. Peygamber'e karşı aynı şeyleri söylemişlerdir. Başlarına gelen kötülükleri ondan bilmişlerdir.¹¹²

Bir gün müşriklerin ileri gelenleri toplanıp Hiz. Peygamber'i çağırılmışlar ve şöyle demişlerdi:

- Arap kavmine senin yaptığın kötülükten daha büyüğünü yapanı görmedik. Atalarımıza sövdün. Dinin kökünü kazıdın. Kötü rüyalara dalıp ilahlara sövdün. Toplumu parçaladın. Oğlu babadan, kardeşi kardeşten, hanımı kocasından, ferdi ailesinden kopardın. Her ne kötülük varsa aramıza soktun...¹¹³

Bu şekildeki sözleriyle onun uğursuz olduğunu söylemeye çalışıyorlardı. Halbuki hayır da şer de Allah'tandır. Her şey O'nun yaratmasıylaadır. İnkârcıların bu konularda peygamberler ve inananları suçlamaya çalışmaları hem inananlar üzerinde bir baskı oluşturma gayretine dayanır. Hem de başlarına gelenlerin sorumluluğunu başkalarına atıp kurtulmaya çalıştıklarını ortaya çıkarır.

İnkârcılar, peygamberlerin şahsına karşı yönelttikleri tenkitlerden başka haddi aşp onları alaya almaktan da çekinmemişlerdir.

¹⁰⁹ Neml, 27/47.

¹¹⁰ Bkz. Yâsîn, 36/18.

¹¹¹ Bkz. A'râf, 7/131.

¹¹² Bkz. Nisâ, 4/78.

¹¹³ İbn İshâk, *Sîret*, s.178.

7- Peygamberleri alaya almak:

İnkârcı toplumlarda ilâhî mesajın insanlara ulaşip etkilememesi için başta peygamberler olmak üzere tüm inananlara karşı alaya alma silahı çok etkili bir biçimde kullanılmıştır.

Hız. Nuh, Allah'tan aldığı emirle gemiyi yapıyordu. Kavminden ileri gelen bir topluluk onun yanından gelip-geçtikçe alay ediyorlardı.¹¹⁴ Ey Nuh, sen peygamber olduktan sonra marangoz olmuşsun, diyorlardı. Geminin yapıldığı yerin denize uzak oluşu da ayrı bir alay konusuydu.¹¹⁵

Mekke'de de sürekli Peygamberimizle alay eden bir gurup vardı. Önceki milletlerin kendilerine gönderilen her peygamberle alay ettikleri bu sebeple Hız. Muhammed'in alaycılara kulak asmaması gerektiği, çünkü Allah'ın alaycılara karşı onu koruyacağı Kur'an'da bildirilmiştir.¹¹⁶

Kur'an'da müşriklerin inananlara el, kaş, göz hareketleriyle alaylarını konu edinen müstakil Hümeze Sûresi vardır. Bu sûrenin değişik müşrikler hakkında indiği rivayetleri varsa da sûrenin hitabı umumidir. Alaycı tüm müşrikleri kapsar.¹¹⁷ Bu sûrede şöyle buyrulur: *"Arkadan çekiştirmeyi, yüze karşı eğlenmeyi ve başkalarını ayıplamayı ve servet biriktirip onu saymayı adet edinenlere yazıklar olsun. O malının kendisini ebedî kılacağını mı zanneder?"*¹¹⁸

İslamiyet'in yayılmasını engellemek için alay silahına sarılanlar, Hız. Peygamber'i toplum karşısında psikolojik olarak moral çöküntüsüne uğratmak ve etkisiz hale getirmek için çok uğraştılar. Ancak Peygamber'in şahsında alaya aldıkları İslam, onları çepeçevre kuşatıverdi.¹¹⁹ Bütün bu sataşmalar İslam davasını daha da büyüttü ve tüm cihana yaydı. Ağzlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek isteseler de buna güçleri yetmedi. *"Halbuki kâfirler istemese de Allah nurunu tamamlayacaktır."*¹²⁰

Mucizeleri kabul etmemek, doğrudan peygamberi inkâr etmektir. Çünkü mucize göstermek, peygamberin en önemli özelliğidir.

¹¹⁴ Bkz. Hûd, 11/38.

¹¹⁵ el-Beydâvî, *Envâru't-Tenzîl*, III, 43.

¹¹⁶ Bkz. En'âm, 6/10; Ra'd, 13/32; Hicr, 15/94-96; Enbiyâ, 21/41, vb.

¹¹⁷ Bkz. Yazır, *Hak Dini*, IX, 6086-6096.

¹¹⁸ Hümeze, 104/1-3.

¹¹⁹ Bkz. Hûd, 11/8; Nahl, 16/34; Zümer, 39/48, vs.

¹²⁰ Sâf, 61/8.

8- Mucizeleri kabul etmemek:

Mucize “acz” kökünden türetilmiş bir kelime olup âciz bırakan, güçsüz kılan, karşı konulmaz harika olay, kudretsizlik, takatsizlik veren anlamlarına gelir.¹²¹ Mucize benzerlerini getirmekten insanların aciz kaldığı şeydir. Mucize inkârcılara meydan okuduğu bir sırada nübüvvet iddia eden zatın elinde tabiat kanunlarına (*âdetullah*) aykırı bir olayın, benzerini getirmekten inkârcıları aciz bırakacak şekilde meydana gelmesidir.¹²²

Mucize; bütün yaratıkların güçlerini aşan, sadece Allah'ın yaratmasıyla var olan bir olaydır. Peygamber gönderme Allah'ın fiili olduğu gibi peygamberi tasdik ve te'yid mahiyetinde olan mucize de Allah'ın fiilidir.¹²³

Allah tarafından peygamberlere çok çeşitli mucizeler verilmiştir.¹²⁴ Bu mucizeler gerekli oldukları zamanlarda kullanılmışlardır. İnkârcıların peygamberlerden mucize istemeleriyle veya inkârcılara benzerini getirme konusunda meydan okuma şekliyle mucizeler Allah tarafından peygamber aracılığıyla meydana getirilmişlerdir.

Bizi burada ilgilendiren mucizenin mahiyeti ve çeşitlerinden ziyade mucize gösterilen şahıs veya toplumdaki tesirleridir. Peygamberin iddia ettiği mucize gerçekleşince onun tebliğinin hak olduğu ispatlanmış olur. Artık inkâra sebep kalmaması gerekir. Ancak inanma ve inkâr insanların kendi iradelerinin seçimiyle olduğundan yine kimisi inanır, kimisi inkâr eder. Hatta bazı inkârcıların gösterilen mucizeden sonra kalpleri daha da katılaştır.¹²⁵ Bir kısım inkârcılar mucizeleri nasıl yapıldığı bilinmeyen çok mahirane yapılmış sihirler olduğunu iddia ederler. Bir kısmı ise gösterilen mucizeyi sanki hiç görmemiş gibi akla hayale gelmeyen garip isteklerde bulunurlar.

Hz. Musa, Firavuna tüm mucizelerini gösterdiği halde o yine de direktmiş mucizeleri sihir sayarak kabul etmemiştir.¹²⁶ Hatta sihirbazları toplayıp Hz.

¹²¹ İbn Manzûr, Cemâleddin Muhammed, *Lisânu'l-Arab*, haz. Abdullah Ali el-Kebîr, vd., (Kahire: Dâru'l-Meârif, ts.), ACZ mad., IV, 2816 vd.

¹²² Sâbûnî, Nureddin, *Mâtürîdiyye Akaidi*, çev. Bekir Topaloğlu, (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1980), s.111.

¹²³ Gölcük, Şerafeddin-Toprak, Süleyman, *Kelâm*, (Konya: Tekin Kitabevi, 1996), s.337.

¹²⁴ Mucize çeşitleri için bkz. Gölcük-Toprak, *Kelâm*, s.341-349.

¹²⁵ Bkz. Bakara, 2/74.

¹²⁶ Bkz. Tâhâ, 20/56.

Musa'yı perişan etmek istemiştir.¹²⁷ Mekke müşrikleri de Hz. Peygamber'in mucizelerini kabul etmeyip onu sihirbaz ilan ettiler.¹²⁸

Bir kısım inkârcılar da gösterilen mucizeyle yetinmeyip Allah'ı açıkça görmeyi,¹²⁹ Allah'la konuşmayı,¹³⁰ Allah ve meleklerin bulut gölgeleri altında gelmelerini,¹³¹ Peygamber'in altından bilezikleri olmasını,¹³² Peygamber'e bir hazine indirilmesini veya meleğin onunla dolaşmasını,¹³³ Peygamber'in hurma bahçesi veya üzüm bağı olmasını, içinden de gürül gürül ırmaklar akmasını, yahut da altından bir evi olmasını, ya da onların gözleri önünde göğe çıkıp bir kitap getirmesini,¹³⁴ Safa tepesini altın yapmasını, geçit vermeyen dağları kaldırmasını,¹³⁵ peygamberin gökten inen ateşin yaktığı kurban mucizesini¹³⁶ getirmesini vs. istemişlerdir. Hatta bazıları o kadar ileri gitmiştir ki, peygamberlere: *"Tehdit ettiğin azabı acele getir"*¹³⁷, demişlerdir. Ancak olmasını mümkün görmedikleri felaketlerle helak edilmişlerdir.

Kur'an'da inkârcıların iyi niyetli olmayan isteklerine karşı, iman etmeleri için ille de kendilerine o meleklerin gelmesi veya istedikleri felaketin gelmesi veyahut kıyametin kopması mı lazımdır?¹³⁸ buyurulmuştur. Onların bu isteklerinin yerine getirilmesi halinde bile yine de inkârlarını sürdürecekleri beyan edilmiştir: *"Şayet sana kağıt üzerine yazılmış bir kitap indirseydik de onlar elleriyle onu tutmuş olsalardı, buna rağmen inkâr edenler; bu apaçık büyüden başka bir şey değildir derlerdi."*¹³⁹ *"Eğer biz onlara melekleri indirseydik, ölümler de kendileriyle konuşsaydı... Allah'ın dilemesi dışında yine de inanacak değillerdi."*¹⁴⁰ *"Onlara gökten bir kapı açsak da oradan yukarı çıksalar yine de; gözlerimiz döndürüldü, biz büyülenmiş bir*

¹²⁷ Bkz. A'râf, 7/115-129; Tâhâ, 20/60-73; Şuarâ, 26/42-50 vb.

¹²⁸ Bkz. Sebe, 34/43; Nisâ, 4/153.

¹²⁹ Bkz. Bakara, 2/55; Nisâ, 4/153.

¹³⁰ Bkz. Bakara, 2/118.

¹³¹ Bkz. Bakara, 2/210; Hicr, 15/7.

¹³² Bkz. Zuhruf, 43/53.

¹³³ Bkz. Hûd, 11/12.

¹³⁴ Bkz. İsrâ, 17/90-93.

¹³⁵ İbn İshâk, *Sîret*, s.178-180; Yazır, *Hak Dini*, I, 565.

¹³⁶ Bkz. Âl-i İmrân, 3/183.

¹³⁷ A'râf, 7/76; İsrâ, 17/90-93; Şuarâ, 26/87; Ankebût, 29/29.

¹³⁸ Bkz. Nahl, 16/33.

¹³⁹ En'âm, 6/7.

¹⁴⁰ En'âm, 6/111.

milletiz, derlerdi."¹⁴¹ Kısacası onlara bütün mucizeler gösterilse yine de iman etmeyecekleri ortadadır.¹⁴²

Görülüyor ki hidâyete ermek isteyen için bir defa mucize görmek yeterlidir. O hakikati görür ve iman eder. Mucizeleri görmezlikten gelmek, inkâr etmek veya devamlı başka başka mucizeler istemek inkârcıların özelliğidir. Onlar mucizeyi inanmak için değil, akıllarınca peygamberi zor durumda bırakmak için isterler. Gösterilen mucizeleri kabul etmemeleri inkâr edip dalâlette kalmalarına sebep olur.

Sonuç

Allah, dünyada yaşaması ve ahireti kazanması için yarattığı insanı kendi haline terk etmemiş, zaman zaman müjdeleyici ve uyarıcı peygamberler göndermiştir. İnsanın hem bu dünyada mutlu ve huzurlu olabilmesi için hem de ahirette kurtuluşa erebilmesi için ilahî ilme her bakımdan ihtiyacı vardır. İşte ilâhî ilmi vahiy aracılığı ile sadece peygamberler elde edebilirler.

İlk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem'le birlikte sayısını bilmediğimiz kadar peygamber Allah'ın dinini tebliğ etmek üzere insanlığa gönderilmişlerdir. İnkârcılar da onları engellemek için var güçleriyle karşı koymuşlardır. Deyim yerindeyse "*çamur at izi kalsın*" kabilinden isnat ve iftiralarla tebliği engellemek istemişlerdir. İsnat ve iftiranın etkili olmadığı durumlarda da olmadık isteklerde bulunmuşlardır. İnkârcılar tarafından önceki peygamberlere reva görülen kötü muamelenin aynısı Peygamberimiz Hz. Muhammed'e de yapılmıştır.

İnkârcılar için peygamberleri reddetme konusunda neredeyse her şey mübah görülmüştür. Az sayıda insaf sahibi inkârcı dışında, onlar bu konuda her türlü ahlâkî kuralı da ayaklar altına almaktan çekinmemişlerdir. Kur'an'da inkârcıların her türlü yanlış istek, itiraz, isnad ve iftiralar, ileri sürdükleri bahaneler zikredilmiş, bunların geçerli mazeretler olmadıkları ortaya konarak reddedilmiştir.

Diğer taraftan Allah Teâlâ, insanı bitkiler ve hayvanlardan farklı olarak akıl ve irade sahibi bir varlık olarak yaratmıştır. Zaten insan da bu meziyetlere sahip olduğu için kendi iradesi ile yaptığı her şeyden sorumludur. Aksi takdirde sorumluluk ortadan kalkar. İslam akla, mantığa büyük önem veren ve her ikisine de uygunluk arz eden bir din olmakla beraber deistlerin iddia ettiği

¹⁴¹ Hicr, 15/14.

¹⁴² Bkz. A'râf, 7/132, 146.

gibi kainattaki her şeyin akılla çözülebileceği beklentisi de doğru bir başlangıç noktası değildir. Her şeyi aklın çözebileceğini iddia etmek, peygamberliği, vahyi ve dini inkâra götürür.

Allah'ın bildirmemesi sebebiyle hakkında insanın da derin bilgiye sahip olmadığı, nübüvvetin ana bilgi kaynağı vahiyle elde edilen sem'î bilgileri bir tarafa bırakarak veya akla olması gerektiğinden fazla güvenmek suretiyle, bazı mazeretlerden de hareket ederek ileri atılmak, kendi kafasına göre akli bazı çıkarımlarda bulunmak her zaman doğru sonuçlar meydana çıkarmayabilir. Sadece vahiyle edinilebilecek bilgilerin akılla da elde edilebileceğini zannetmek dini kökten inkâr etmeye götürür. Nübüvvetle bağdaşmayan bazı sakıncalı durumlara kapı aralamak ise iman zafiyetine sebep olur. Peygambersiz bir din anlayışı İslam akidesiyle bağdaşamaz.

*"İnsanın kendisiyle iyi ve kötüyü ayırt ettiği akıl, kânun-ı ilâhî ile yani din ile sınırlanmış ve desteklenmiş olmadıkça geçmez para gibidir, hiçbir şeye yaramaz. İnsanları bir kontrol altına alan bu akıl kuvveti her halükârda esaslarını semâvî bir kaynaktan almaya, bu esasları hareketlerinde rehber edinmeye mecburdur."*¹⁴³

KAYNAKÇA

- Ahmet Cevdet Paşa, *Kısâs-ı Enbiyâ ve Tevârih-i Hulefâ*, haz. Mahir İz, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1985.
- Bâkîllânî, Ebû Bekir Muhammed, *et-Temhîd*, haz. Richard Yûsuf Mc. Carty, Beyrut: Mektebetü'ş-Şarkiyye, 1957.
- el-Beydâvî, Nasıruddin Ebû'l-Hayr Abdullah, *Envâru't-Tenzîl*, haz. Muhammed Abdurrahman el-Mar'aşli, Beyrut: İhyâu't-Türâsî'l-Arabî, 1998.
- Bolay, Süleyman Hayri, *Ferit Kam*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1988.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail, *Sahîhu'l-Buhârî (el-Câmiu's-Sahîh)*, İstanbul: Mektebetü'l-İslâmiyye, ts. (İstanbul: Dâru't-Tibâati'l-Âmire 1315/1897 tarihli baskısından ofset).
- el-Cürcânî, Seyyid Şerif, *et-Ta'rîfât*, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1995.
- Dayf, Şevki (ed.), *el-Mu'cemü'l-Vasît*, Kahire: Mecemmu'l-Lugati'l-Arabiyye, Mektebetü'ş-Şurûki'd-Düveliyye, 2004.
- Gölcük, Şerafeddin-Toprak, Süleyman, *Kelâm*, Konya: Tekin Kitabevi, 1996.
- el-İsfahânî, Râgıb, *el-Müfredât fî Garîbi'l-Kur'an*, haz. Muhammed Ahmed Halefullah, İstanbul: Kahraman Yayınları, 1986.

¹⁴³ Bolay, Süleyman Hayri, *Ferit Kam*, (Ankara: Kültür Bakanlığı, 1988), s.177 (Sebülürreşad XXIV, 616 dan naklen).

- Izutsu, Toshihiko, *Kur'an'da Allah ve İnsan*, çev. Süleyman Ateş, İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, ts.
- İbn Haldun, Abdurrahman, *Mukaddime*, çev. Zakir Kadiri Ugan, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1988.
- İbn İshâk, Muhammed b. İshâk b. Yesâr, *Sîret İbn İshâk*, haz. Muhammed Hamidullah, Konya: Hayra Hizmet Vakfı, 1981.
- İbn Manzûr, Cemâleddin Muhammed, *Lisânu'l-Arab*, haz. Abdullah Ali el-Kebîr, vd., Kahire: Dâru'l-Meârif, ts.
- Kettân, Mennâ Halil, *Mebâhis fi Ulûmi'l-Kur'an*, Riyad: Müessesetü'r-Risâle, ts.
- Kutluer, İlhan, *Akil ve İtikad*, İstanbul: İz Yayıncılık, 1996.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr, *Kitâbü't-Tevhîd*, haz. Fethullah Huleyf, İstanbul: Mektebetü'l-İslamiyye, 1979.
- el-Mevdûdî, Ebü'l-A'lâ, *Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamberin Hayatı*, çev. Ahmed Asrar, İstanbul: Pınar Yayınları, 1985.
- Müslim, b. Haccâc el-Kuşeyrî, *Sahîhu Müslim*, haz. Muhammed Fuad Abdülbâkî, Beyrut: İhyâu't-Türâsî'l-Arabî, 1991.
- en-Nesefî, Ebü'l-Berekât Abdullah b. Ahmed, *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Tenzîl*, İstanbul: Dâru'l-Kahraman lî'n-Neşr, 1984.
- Nesefî, Ebü'l-Maîn/Muîn, *Tebziratü'l-Edille*, haz. Hüseyin Atay-Şaban Ali Düzgün, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2003-2004.
- Pezdevî, Abdülkerim, *Usûlü'd-Dîn*, haz. Hans Peter Lins, Kahire: Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, 1963.
- es-Sâbûnî, Muhammed Ali, *Ravâiu'l-Beyân Tefsîru Âyâtî'l-Ahkâm mine'l-Kur'ân*, İstanbul: Dersaadet Yayınevi, 1984.
- es-Sâbûnî, Muhammed Ali, *Safvetü't-Tefâsir*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 1987.
- es-Sabûnî, Muhammed Ali, *et-Tibyân fi Ulûmi'l-Kur'ân*, İstanbul: Dersaadet Yayınları, ts.
- Sâbûnî, Nureddin, *Mâtürîdiyye Akaidi*, çev. Bekir Topaloğlu, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1980.
- Şehbenderzâde Ahmet Hilmi, *İslam Tarihi*, İstanbul: Doğan Güneş Yayınları, 1971.
- Tabbâra, Abdülfettâh, *Rûhu'd-Dîni'l-İslâmî*, Beyrut: Dâru'l-İlm, 1988.
- et-Tirmizî, Muhammed b. İsâ b. Sevre, *Sünen (el-Câmiu's-Sahîh)*, haz. Ahmed Muhammed Şâkir vd., Beyrut: İhyâu't-Türâsî'l-Arabî, ts.
- Ünlü, Nuri, *İslam Tarihi*, İstanbul: İFAV Yayınları, 1984.
- Yazır, Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul: Eser Neşriyat, 1979.
- Zebidî, Zeynüddin Ahmed b. Ahmed, *Sahîhi Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, haz. Ahmed Naim-Kamil Miras, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1987.

